

„Ne gyűjtsetek kincset a földön, ahol moly és rozsdá emészti, ahol tolvajok törnek be és ellopják. Gyűjtsetek kincset a mennyben, ahol se rozsdá, se moly nem emészt...”

(Máté 6, 19–20.)

Nehézkesen ereszkedett le a konyhaszékre. Nagyon fáradt volt, de mély elégedettség áradt el benne. Miközben apró darabokat tördelt a zsemleléből és bemártogatta a forró teába, szeme gyönyörködve járt körben a frissen festett falakon, a súrolástól még nedvesen csillogó konyhaköveken. A fekete-fehér, sakktablához hasonló apró kockák vidáman tükrözték a villanyfényt. Mélyet, jólesőt sóhajtott. Ez hát megtörtént.

A festők már délben elmentek, magukkal cipelve mésszel és színes habarccsal telt vödreiket és létráikat, és az imént elkészönt már Terkanéni is, nagykendőjébe takarva a kopott lábaskát, amelyben vacsoráját vitte haza. Újra egyedül volt a lakásban, de e pillanatban nem érezte ezt fájdalmasnak. Hiszen egy lépéssel megint közelebb jutott céljához.

Mi is volt ez a cél?

Míg a híg teát kavargatta, elgondolkozott. Biz ez gyenge volt, de hát legalább forró. Ilyenkor, késő este úgysem mert volna már erősebbet főzni, ha mindjárt tele volna is a doboz. Mindig félt az éjszakától, amely megtízszerezve, felnagyítva árasztotta rá magányos, maradék-életének minden gyötrelmét, minden céltalanságát. A zsemlye még hozzá száraz is volt: a nagy munkában, zürzavarban tökéletesen megfeledkezett róla, hogy magának is gondoskodjék valami vacsoráról. Dehát ez igazán nem számított. Itt ült, a tiszta konyhában, előtte a hímzett terítőskével letakart tálcá, rajta kékvirágos porcelán; úgy, ahogy kell. Voltaképpen csak úgy bögréből akarta meginni a teáját, akár állva is, hogy minél hamarabb ágybakerüljön. Már-már hozzá is fogott a szűkös vacsorához, de hirtelen letette a bögrét. Nem, nem, így inkább nem is kell. Csészét, ezüstkanalat szedett elő, cukortartót, kis üvegtányéron egy-két vékony szelet citromot készített a tálcára, csinosan, tetszetősen, úgy ahogy mindig szokta fiatalasszony kora óta. Most sem, sohasem engedett fáradtságának, csüggedésének, azóta sem, hogy egyedülmaradt. Pedig tulajdonképpen maga is látta, — amit nyilván mások gondoltak volna —, hogy semmi értelme sincs az ilyen fölesleges maga-fárasztásnak. Elmosolyodott, Mit tudhatja azt más, akármik, mit jelentenek ezek az apró, makacsul őrzött szokások. Mit jelentenek neki és azoknak, akiknek őrzí. Akikre vár vele. Akik miatt nem hagyhatja el magát. Nem akar ellomposodott, tehetetlen öregasszony lenni. Egy pillanatig még arra is gondolt, hogy beviszi a tálcát a szobába és rendesen megterít a kis teásasztalon, ahogy mindennap szokta, olyankor is, ha nem áll egyébből a vacsorája, egy csésze teánál. De erről aztán mégis lemondott. Kímélnie kell magát, az utóbbi néhány nap — mióta ez a felfordulás tart — nagyon kimerítette. Munka közben nem egyszer meg kellett állnia, ijedten figyelve valahová befelé, a teste belsejébe, ahol mintha megállt volna valami. Ilyenkor valami tiltó, fenyegető hang, — vagy talán inkább valami ijesztő némaság — arra kényszerítette, hogy kiejtse kezéből a kávé, porkendőt és leereszkedjék valahová, testét szinte elejtve, mozdulatlan várakozásban. Csak egy-két percig tartott a gyengeség, aztán újra megindult az a valami és folytatni lehetett mindent. Egyszerűen — tudomásul kellett vennie — már nem parancsolhat a testének oly feltétlenül, mint régen: olykor már neki kell engednie. Így hát most is megelégedett a konyhaasztallal s rajta a teával. Lassan kavargatta, s gondolatai is lassan, derűsen köröztek megszokott pályáikon.

E pillanatban nyugodt volt. Még azt a gyötrő, idült fogfájáshoz hasonló, már-már fizikai kínná sűrűsödött szívfájdalmat sem érezte, amely hosszú évek óta állandó kísérője volt; már állapotá lett. Elégedettsége most úgy takarta el, ahogy a megszokás elfödi az ember füle elől a szobában éjjel-nappal járó óra ketyegését.

Most hát ez is sikerült végre. A szép kis lakás újonnan festve, takarítva, otthonosan, kedvesen ragyogott. Hosszú ideje vágyakozott erre, mint elérhetetlenre, mégis makacsul, erőszakosan készült rá. Nehezen ment, mert a nyugdíj kicsi volt s amit Cserepes doktor mellett néhány órai munkával keresett, azzal sem lett valami sok. Meg aztán voltak még ennél is kirívóbb és így halaszthatatlanabb teendők a küzdelmes évek alatt menthetetlenül lerongyolódó otthonban, amelyben most magáramaradt. De lám, azért csak sorban megoldja őket, makacs takarékossgal, elszánt kitartással, szenvedélyes céltudatossággal. Számolgotó lett, önmagával szemben kicsinyes is, csaknem fukar.

Mert, amíg a gyerekek mellette voltak, természetesen gondolni sem lehetett efféle. Ha mégegyszer annyija, ha sokszorosan ennyi pénze lett volna, akkor sem vonhatott volna el egyébre semmit. Hiszen a serdülő fiúknak enni kellett, egészségesen táplálkozni, tisztességesen öltözni. Aztán könyvekre, tandíjra, ezerféle volt — lett volna — szükségük. Mennyire szerette volna, hogy résztvehessenek mindenben, sportban, kirándulásban, amiben a pajtásaik részesültek. Ő, mennyi fájdalmat okozott — okoz még most is —, ha visszagondol mindarra, amit nem tudott, akárhogyan is küzdött, nem bírt megszerezni a számukra. Amiről le kellett mondaniuk, vagy méginkább, neki magának kellett a számukra lemondani. Mert az ifjúság tán könnyebben is megszokja a nélkülözést.

Palika pici korában mindig egy kis piros autót szeretett volna. Olyat, amibe bele is lehet ülni és amit hajtani lehet. Valami kis motorjuk volt azoknak, — sokat lehetett látni akkoriban az utcán — vagy talán úgy hajtották a gyerekek, mint a biciklit, már nem emlékszik rá. Csak arra, hogy túldrágák voltak talán 100 pengőbe is került egy. Nem bírta megvenni. Mondta is a kisfiúnak: „Drágám, az nagyon sokba kerül, Anyukának nincs annyi pénze”. A gyerekek meg fölneztet rá azzal a gyönyörű, nagy kék szemével, ránézett nagy komolyan és azt mondta: „Hiszen nem is tőled kérem. A Jézuskától kérem.” De nem lett kisautó. Hiába, nem lehetett.

Gyurika meg — már kis kamasz volt akkor — fejébevette, hogy lovagolni fog. Ez volt minden vágya. May Károlyt olvasta akkor, mindenféle lovagügyi film járta, a „Három testőr”-t; hát a gyerek megőrült a lovaglásért. Dehát per sze, szó sem lehetett ilyesmiről. Volt akkor a szomszédban, a kis Balaton-melletti faluban, ahol nyaraltak, valami lovász-féle, az néhány pengőért megmeglógoltatta a nyaraló-gyerekeket, hát az még ment is volna valahogy. Neki volt akkor még néhány jobb holmija, amit eladogathatott, még akkor nem volt annyira szűken. Dehát lovaglónadrág is kellett volna, meg csizma, csupa elérhetetlen dolog: akárhogy törte a fejét, számolgotott: nem ment. Nem lehetett.

Volt ilyen több is, sok... Egyre több. A gyerekek hamar elfelejtették ezeket a fellobbanó vágyakat. De ő nem, sosem felejtette el. Még most is fájnak.

A későbbi észteendőkre, a háborúsakra, az ostromra, aztán az éhségre, az inflációra, azokra nem is szabad gondolni... Mikor az éjszakákat azzal hánykolódta át, hogy miből főzi meg nekik azt a kis löttyöt, hogy azért este is egynek valamit a Menza-ebéd után. Akkor már nem volt kívánságuk. Akkor már a probléma egy-egy füzet volt, a heti diákjegy a villamoson (mikor már volt villamos) — a heti ebédbefizetés... Eltolta az emlékeket. Ezekre az időkre nem volt szabad gondolni. De azok a régi, apró, teljesületlen vágyak mindig újra visszatértek és fájnak még ma is. Mindig is fognak. Amíg csak él. Vagy talán

azután is? Nehéz volt elképzelni, hogy *azután* effélének nem lesz többé jelentősége. Persze, annak se, hogy a lakás ki van-e festve, meg hogy a garnitúra át van-e húzva szép új szövettel, vagy továbbra is kilóg belőle a lószőr. Mint évekig, és még félévvel ezelőtt is. Hiszen meglehet, hogy *ott* már neki csakugyan mindegy lesz. Dehát a gyerekeknek nem lesz mintegy. Az ő számukra akarta rendbehozni, kitatarozni, a nehéz esztendőekben kényszerű züllésnek átengedett lakást. Az otthonukat. Mert, elvégre mégis csak ez az otthonuk. Nincs más.

Az alattomos fájdalom már régen, észrevétlenül visszaköltözött mellébe, vagy inkább előbújt, jelentette magát, szétáradt: szívfacsaró, mindent elnyomó kinná lett, éles, szúró gyötrelemmé.

Mit is tehetett volna értük egyebet? Most, hogy elmentek? Legelőszőr is Gyuri paplanját húzatta át. (Milyen hosszú éveken át gyötörte őt ez a foszladozó, színétvesztett takaró, a fiú friss, ragyogó testén!) Az egész ágyneműjét rendbehozta. Ezzel védekezett a kínzó kérdés ellen: Istenem, vajon most, ott kint, az idegenben, milyen ágyon, min alszik? Van-e elég meleg takarója? Azt beszélük, toll arrafelé nem igen van. Pedig Gyuri fázós. Azért akarja a pelyypaplant is hamarosan áthúzatni, felfrissíteni neki. Mint afféle hirtelen felnyúlt, vékony legényke, mindig is fázós volt. Szeretett vele takarózni. Télen mindig oda is adta neki.

Leveleiben effeléről hiába kérdezzeti. Gyuri mindig elfelejt ilyesmire válaszolni. Mindig másról ír. Hosszan, érdekesen, színesen ír mindenféléről: emberekről, szokásokról, színházról, életformákról. Magáról minél kevesebbet. És ő pontosan tudja, hogy ez mit jelent. Tudná akkor is, ha Haraszti Jóska el nem hullajt olykor egy-egy vigyázatlan megjegyzést, amelyből az ő remegve figyelő szíve kiolvassa, hogy a fia nem boldog. Józsi volt Gyurika legjobb barátja, annak persze mindent őszintén megír. Hogy egyedül van, hogy honvágy gyötri, hogy a szíve Pest után, a Duna után, a „fiúk” után sír. Hogy hiába van ott kint tisztességes állása, hiába fizetik meg a munkáját, de nem becsülik benne az *embert*. Ő ott csak „menekült”, „disszidens magyar”, valami másodrendű emberfajta. Nem, nem az a dédelgetett „jövendő”, ami itthon volt, ritka képességeivel, merész célkitűzéseivel, amelyet itt mindenki oly szeretettel, sokatvárón figyel, segített. Egyszer Haraszti Józsi — bizonyára megfontolatlanul — odaadta neki Gyuri egyik levelét. Addig könyörgött neki. Abból látta, hogy a munkát, amit ott végez, nem tartja magához méltónak, unott robotnak érzi. Gyurka mérnök, utolsó, ragyogó vizsgáit jóformán azokban a napokban tette le, mikor már ment is. Búcsú nélkül, szó nélkül ment el, egy csomó felbolydult fiatalember izgatott kalandvágyától elsodorva. Itthagytá őt és a friss, nekivaló, éppencsak megkezdett munkáját. Ott pedig... A bankban, ahol dolgozik, valami vendégek jártak — írta Jóskának. Abba a terembe is bejöttek, ahol ő ült, néhányadmagával. A négy német vendég-mérnöknek sorban bemutatatták a kollegákat, sorban kezét ráztak mindegyikkel. Őt nem mutatta be senki, vele nem fogott kezét senki!!!. Ezt nem lehetett elfelejteni! S ha Gyurka talán — bár úgy lenne — el is felejtene valaha, ő nem fogja soha. Míg él.

Aznap délután, ahogy a rendelőből szabadult, bement a városba és megvásárolta Gyurka elhagyott íróasztalára azt a kovácsoltvas állólámpát, amit az egyszer évekkal vagy talán csak hónapokkal ezelőtt megcsodált az egyik belvárosi kirakatban. Így, ilyen szánalmas-tehetetlenül védekezett ő megújuló gyötrelmei ellen.

A lámpa miatt persze nem halasztotta el a terveit: inkább továbbra sem vásárolt igazi kávé: hiszen már egészen meg is szokta a családot. Abban talán maláta is van, az legalább táplál. Majd, majd, ha már minden készen lesz, akkor majd magának is megenged egyetmást.

Szegény Gyurika persze küldött néhányszor kávé, meg egyebet is, és bizonyára most is küldene. Ő tiltotta meg. Azt írta neki, mióta vámot kell érte fizetni, nem érdemes. Itt is van kávé. Meg aztán egyszer sorba is kellett állnia a vámnál, — rosszul is lett ott — akkor megírta neki, ne küldjön több csomagot. Nem mintha nem vette volna jó hasznát. A kávé, teát, miegymást rendszerint eladta, a pénzt hozzátette a soron lévő tatarozási művelethez. De inkább ő küldözött Gyurinak: könyvet, lapokat, iparművész dohányzókézleletet, amire engedélyt lehetett kapni. Nem bírta el, hogy a keservesen, megaláztatások árán szerzett garasait órá költse. Azt szerette volna, ha bővebben van a fiúnak pénze: utazásra, kirándulásra, felejtető szórakozásra. Azt állítják, hogy ott mindenkinek van autója. Hát legyen neki is! Ha már idegenben él... De kell-e?

Azután a levél után nem tudott elaludni. Felkelt, megírta neki: Jöjjön haza. Ide, ahol megbecsülték, elismerték a tehetségét, ahol — ezt biztosan remélte — nagy jövő vár rá. Csakhogy Gyurka nyakas. Azt felelte: nem jön. Nem azért ment ki, hogy hazajöjjön. Világot akar látni, széles látókörben élni. Igaz, hogy eddig még nem úgy alakultak a dolgok, ahogy elképzelte, de hát éppen azért. Ő majd megmutatja (önmagának, és „azoknak” ott), hogy viszi valamire, valaki lesz belőle. Segítség nélkül, a közönyös, ellenséges világ, a semmibevevés ellenére. Majd még örülnek egyszer azok az urak, ha kezet foghatnak vele. „Ne félj, anyám, nem sokáig fogok én könyvelni”, írta.

Ő, ezt jól megértette ő. Gyurit ugyanabból a fából faragták, amiből őt. Minél mélyebb csontba vágta bele a fogát, annál szívósabban marta bele magát. Ez a makacsság, ez a dacos keménység segített neki is, mikor egyedül maradt a két gyerekkel — a legnehezebb időkben —: felneveli őket, meglesz mindenök, ami szükséges, tanulni fognak, apa nélkül is. Lesz ő apjuk és anyjuk. A nehézségek nem hátráltatják meg Gyurit sem: inkább tüzelik. Ezt el kellett fogadni.

Palkó egészen más. Őt más fából faragták. Nem is fából: vajból, viaszból. Ha nem volna olyan lágy, jóságos szíve, sohasem forgathatta volna ki Enikő, meg az anyósa annyira a maga valójából, hogy már-már — úgy látszik — teljesen elfeledkezik az édesanyjáról. Csak néhány utca választja el őket egymástól, mégis, néha úgy érzi, messzebbre van tőle mint Gyurka. Persze, csak látszik így, ő tudja ezt. Az idegenek meg is róják szegény Palkót s még neki is szemébe mondják, nem szép a fiától, hogy vénségére, gyöngeségében így magárahagyja őt. Dolgosné is, a szomszédasszony, pedig milyen jólelkű teremtés az. Még az a pisze kis, gömbölyű szabóné a földszinten, az is azt magyarázza neki, milyen szépen megfértek volna ők hiszen, hármasban. A fiúk szobáját pompásan be lehetett volna rendezni a fiatal párnak. Ha már a Gyurika úgyis elment, mondta. És akkor — így képzelték az idegenek — neki nem kellett volna már dolgoznia. Legalább házonkívül nem. Kímélhetné a szívét, Még a házimunkához is fogadhatna több segítséget, Teranéni boldog volna, ha mindennap bejárhatna.

Dehát mit értenek ehhez mások? Nem magyarázthatja nekik, hogy Enikő nem akar az anyósához költözni. Inkább marad otthon, a saját édesanyjánál, ahol éppen olyan gondtalanul élhet és éppenúgy kényeztetik, akár csak lánykorában. Pedighát ő is megtenne mindent. Dehát az anyatárs sokkal fiatalabb nála, Enikőnek otthon nem kell attól tartania, hogy anyja hamarosan kidőlhet, mint esetleg ő, és majd még ő ápolhatja.

Hát bizony ettől ő is fél. Maga miatt ez az egyetlen aggodalma. Csak ne legyen sokáig beteg, ne essen ágynak, ne legyen magával tehetetlen. Ne kelljen senkinek terhére lennie. De hiszen kinek is? Isten őrizz, hogy Palinak még ő is gondot, költséget okozzon. Eleget lohól, rohan, éjszakázik az így is, hogy előteremtse mindent, amire Enikőnek kedve támad. Mert az öregúr fukar,

azt meg kell hagyni, akárhogy imádják a lányukat, azt sohasem felejtik el, hogy annak már „van kenyérkeresője”.

Pedighát látja ő, hogy Pali ott az apósáéknál még mindig — sőt talán mindinkább — csak egyre vendégnek, másodrendű személynek érzi magát. Csak itt, őnála van otthon. Mégha mindjárt hosszú heteknek is kell eltelnie, míg egyszer-egyszer hazaugorhat. Akkor is úgy siet, szinte arra is alig ér rá, hogy egy hirtelen összeütött kis uszonnát bekapjon. Habos kakaót, kalácsal: ez volt a kedvence mindig. Ezzel hízlalta fel kanyaró után is, mikor annyira lefogyott szegényke. Csak ha nagynéha Enikóval együtt jönnek el, egy-egy előre bejelentett vasárnapi ebédre, akkor van egy kis türelme Palinak is. Akkor néha még le is heveredik ebédután a régi szobájukban, (Enikó illedelmesen erősködik, hogy kijön vele a konyhába, segít eltakarítani az edényt). Ilyenkor, míg betakargatja őt a kedves, puha, régi pléddel s mielőtt magárahagyná az újságjával meg a cigarettájával, megcsókolja a homlokát: ilyenkor látja a szemén — az a nyílt, kedves, kék szem nem tud neki hazudni — szavak nélkül is tudja, hogy most, igen, most *otthon* van.

Hiszen nagyon jól tudja ő, hogy *ezért* nem fognak hazaköltözni soha. Enikő féltékeny. Órá is féltékeny. Vagy talán csak órá. Palkó ne szeressen rajta kívül senkit a világon. Dehát jól van ez így, ebből látszik, hogy mégiscsak szereti az urát, akárhogy is zsarnokoskodik fölötte. Csakhát Enikő is épp eleget bosszankodik otthon. Panaszkodik az anyjára, hogy mindenbe beleszól, mindig tudni akarja, hol vannak, hova mennek, mikor jönnek haza. Hogy úgy tesz, mintha ő még mindig iskoláslány volna. Hát igen, ez már így van! Máriát is meg kell érteni. Aztán éppen ezért is gondolja ő, hogy Enikő végülis csak megunja. A gyereket már előre félti, hogy majd az öregek elkényesztik. No persze, őtöle is féltene, biztosan még jobban. Dehát nem is most gondolja ő azt... Majd azután... Azután... Ha már ő nem lesz itt. Nem lesz útban... Akkor majd egyszercsak hazajöhet Palika is. Akkor majd itt várja a régi szobája, a napos, csillogó fürdőszoba, ahol úgy szeretett vasárnap déleleőtt elpisznogni, füttyürészve, mint odalent a kertben a rigó.

Persze azt kikötné neki, hogy a másik szoba — az övé — mindig készen álljon Gyurka számára. Ha egyszer mégis hazajönne. Majd ha már elérte, amit akar... Ha már megmutatta... Lehet, hogy nem is olyan sokára... Talán hamarabb, mint ő is gondolná... Azért kell azt meg már éppen rendbetenni. Legyen szép, meleg, kényelmes. Kárpótlás mindazért, ami odakint érte... Hadd várja őt haza ez a kis szoba, amit mindig annyira szeretett. Kicsikorában, ha valami baj volt, mindig azt nyafogta: „Anyunál” akar aludni. Ki kellett töltni a kis ágát, akkor megnyugodott, akármilyen lázas volt. Később is, különösen, ha valami izgatta, akár öröm, akár bosszúság érte, hányszor átcipelte a matracait, lerakta a cserépkályha mellé, kihurcolkodott őhozzá. Hogy este még „egy kicsit pletykálhasson” anyuval. S ha ő olykor elutazott egy-két napra (a háború után sokszor kellett vidékre mennie, valami élelemért) biztos, hogy Gyurka erre az időre is kiköltözött az ő szobájába. Most is, mikor beszámolt új lakásáról, mivel végezte?: „Szép, elég kényelmes is, dehát persze nem olyan, mint az otthoni. Olyan nem is lesz nekem soha többé.”

Dehát legyen neki. Lesz. A magáét rendezi be neki, a fiúk szobája maradjon Paliéknak.

Ezt persze nem mondhatja senkinek. Kinevetnék. Merthogy Gyurkának „esze ágában sincs hazajönni”. Nem is mondja hát. Így aztán egyre zaklatják rokonok, jóbarátok, hogy: Miért áldoz mindent a lakásra? Mért nem költ inkább többet magára? Mért nem él jobban? Mért nem ruházkodik föl egy kicsit, mielőtt végleg abbahagyja a kereső munkát? Hát hiszen részben igazuk is van. A télikabátja bizony gyalázatosan kikészült már, lehetetlen leplezni, mennyire kikopott ujjá, könyöke, gomblyukai. Ki kell mondani: rongyos, na!

És az is igaz, hogy évtizede vágyik egy igazi, jó meleg, szőrbélésű kabátra, amiben nem kell vacogni. De tán még jobban, még régebben egy pár meleg cipőre. Igaz. De ha eddig jó volt, kibírja még egy darabig így is. Még sok minden hiányzik itt. A fiúk szobájában szétmegy a függöny, már alig meri kimosni: az övében már rég nincs, semmilyen. A szőnyegek is rosszak odaát, de hát azok a világos gyermekszoba-színek úgysem illenek majd oda sehogyssem. Perzsát fog nekik venni, igenis perzsát.

Majd aztán, ha már minden rendben lesz. Akkor majd órá is sor kerülhet. Először is egy rendes fekete ruhát kell beszereznie, hogy legyen, amiben tisztességgel eltemessék. Hiszen csak nem szégyenkezhet Pali a felesége meg az anyósa előtt? Költség az nem lesz rá, szerencsére, a temetéséről már régen gondoskodott, sok éve fizeti az apró havi összegeket a biztosítónak. Sokat persze nem tudott, épp csak annyit akart, hogy a temetés ne okozzon gondot a gyerekeknek.

Aztán, ha mindennel elkészült abbahagyja ezt a doktorhoz járkálást is. Eléledgél ő a nyugdíjból magából is, ha semmi rendkívüli nem kell már. Mert az bizony már nagyon nehezére esik. A gépelés! Néha abba is kell hagyania egy-két percre, mert úgy elgyöngül, előnti a veríték, úgy érzi, a szívverése kihagy. Nem szeret már, hiába, nem szeret sokáig házon kívül lenni, ahol ilyenkor le sem fekkhet egy percre. Mert ez a gyöngeség gyakran elfogja. Mint ma is, hogy egy kicsit többet dolgozott. De hát szegény Terkára sem hagyhattott mindent, annak is csak két keze van...

De majd *azután* kímélni fogja magát. Akkor már csak a lelkével fog foglalkozni. Nem kel majd olyan korán, az utolsó misére fog lemenni, a nyolcórásra s akkor este sem alszik el már keresztvetés közben. Több ideje is lesz imádkozni. És nem fogja a fejét mindig azon törni, hogy is lehetne még kevesebbet költeni, még gyorsabban összehozni a pénzt erre, vagy arra, mert már minden készen lesz. És akkor már úgylis csak imádkozni lehet majd értük. Akkor biztosan nem is lesz majd olyan szórakozott. És saját magáért is fog majd imádkozni. Jó halálért. Az ám: ezért még sohasem imádkozott. Pedig nem lehet mondani, hogy nem gondolna rá... Csakhát addig még sok dolga van. Hiszen tudja, tudja jól, hogy az fontosabb: csakhogy ez, meg itt minden: sürgősebb.

Holnap is mennyi dolog van. Még korábban is kell kelnie, mint máskor. Cserapes doktor megkérte, hogy a reggeli rendelésre is jöjjön át, mert a másik „félnapos öregasszony” beteg. Most hát legfőbb ideje ágybabújni.

Feláll — csak most érzi, milyen fáradt. A lába merev, alig tud úrrá lenni az elszibbadt izmokon. S míg topogva igyekszik befelé, szívében egyre áthatóbban kel fel a régi fájás. Most egész erővel hallja az óraketyegést, gyötrőbben, szorongatóbban, mint valaha. Nem, nem testi fájdalom ez, hiszen ismeri jól. Régi társa ez, öreg kísérő, idősebb, mint a fiai. Most úgy érzi, egyidős vele. De nem, ez nem igaz! Volt idő, valamikor, messze, a gyermekkorban, volt idő, hogy szabadon lélekezett. Mikor még nem ismerte a reménytelenséget: nem ismerte azt a tárgyaltalan, céltalan sóvárgást. Mikor még azt hitte, az élet: Élet. Az „Életben” az embert szeretet, társ, öröm várja. De az oltártól — ezt biztosan tudja — már ez kísérte haza. És azóta életének minden eseménye, mintha csak arravaló lett volna, hogy ezt a sajtást növelje. Míg aztán az életből nem is maradt már egyéb, csak ez a görcsös szorongó fájdalom.

De mit lehet tenni? Most majd bevesz egy altatót, talán kettőt is. Amúgyis jól kifáradt, meglehet, gyorsan elalszik. Az álomban elmerül, elolvad a fájdalom. Az álomban enyhülés van, feledés: a tovatűnő tudat mélyén pihenés...

Lassacskán bebecceg a szobába, zsibbadt térteit dörzsölgeti. Míg fekvőhelyét megbontja, kétszer is le kell ülnie: a gyöngeség ma minduntalan elfogja. Szíve leszáll — mintha megállna. Valahogy mégis elkészül s mielőtt hozzáfogna

a vetkőzéshez, mégegyszer leül az ágy szélére és körülpillant. Szép lett a fal: a halvány, vajszerű alapon derűsen csillognak az ezüst ágacskák, levelek. Gyönyörködik.

Áztán megint enyhe szédülés fogja el, megint itt az a furcsa, kiüresülő érzés. Hirtelen megáll minden, leszáll, elmerül. Elsüllyed a jólismert ketyegés is, a fájdalom elolvad, szétmálik. Most nagyon jó. Egyszerre sötétség is van, csend. Röviden, rekedten felsóhajt és hátrahanyatlik a takarón.

Az asztalkán ottmarad a pohár víz, mellette a két altató pirula. Többé nincs szükség rájuk.

A lépcsőházban asszonyok álldogálnak. Sápítózva, de voltaképpen felélénkülve tárgyalkják a váratlan, szomorú eseményt. A szomszédból is átjöttek néhányan. A ház és lakói hirtelen az érdeklődés középpontjába kerültek.

— De hiszen az este még takarítottak — mondja egy karcsú, szőke fiatalasszony a második emeletről. — Mikor lementem a Közértbe, éppen az előszobaaajtót mosta a Terkanénivel...

— Talán éppen az ártott meg. Ilyen öregasszonynak kímélnie kell már magát. Hányszor mondtam neki... Ezt egy idős néni mondja, az ajtószomszéd, Dolgosné.

— Dehát hogyan is jöttek rá?

— A Terkanéni talált rá, ma reggel, valami lábast hozott neki vissza. Az már régen bejáratos volt hozzá, kulcsa is volt a lakáshoz. Ő szaladt el orvosért is. De már hiába volt. Cserepes doktor azt mondja, már az este beállt a halál. Teljesen ki volt már hűlve.

— Értesítette már valaki a családját? Van egy nős fia. Ámbár úgylátszik nem valami sokat törődött vele.

— A körzeti magára vállalta, hogy tudatja a fiával. Tudják, az ő rendelőjében dolgozott.

— Tudom, a Cserepes doktor. Az barátja volt a férjének.

— Hát azért annak az orvosnak észre kellett volna vennie, hogy a szíve nincs rendben. És figyelmeztetni, hogy vigyázzon magára.

— Nem szólt az senkinek, ha rosszul volt is, — mondta csendesén Dolgosné. — Mindig attól félt, lefektetik, eltanácsolják a munkától és elmarad az a kis különjvedelem. Neki pedig sok pénz kellett — a lakásra költött mindent.

— No arra aztán érdemes is volt. Hiszen nem viheti magával — szólt közbe egy gondterhelt homlokú férfi a szomszéd házból.

— Nem is. A fiainak akarta! — szólalt meg most egy jóképű, gömbölyű asszonyka, a földszinti szabó felesége. — Pedighát nem kell az már azoknak ügyse. Az egyik külföldön van, emez meg úgy táncol, ahogy a felesége fűtyül. Annak meg dehogyis kell az öregasszony régidivatú lim-lomja. Se a lakása. Az apjának villája van a Rózsadombon, otlaknak náluk.

— Hát akkor mi lesz most a lakással? Meg a sok szép, régi holmival? — tündődött a karcsú, szőke fiatalasszony, aki csak nemrég került a házba és még nagyon élénken tudta mit jelent egy lakás, pláne berendezett, összkomfortos.

A szabó felesége legyintett. Ő nem járt dolgozni, otthon volt, ráért diszkurálni, mindenről értesülve volt.

— No, attól ugyan nem kell félni, hogy nem akad gazdája. — Halkabbra fogta a hangját, kicsit körül is pillantott. — Nem vették észre, hogy Vajdáné, az 5-ből, ahogy meghallotta, mi történt, egy szót se szólt, fordult, szaladt ki a kapun. — Most már suttogott. — Szaladt a fia után, a hivatalába. Ezek már régen spiccelnek erre a lakásra. Cserét is ajánlottak neki, de szegény nem akarta, persze. Vajdáné mindig hánytorgatta nekem, hogy az öregasszonynak egyedül van két szobája, őt meg, két család, laknak. Dehát én tudtam, hogy

szegény a fiainak szánya, szépítgeti azt a helyes kis lakást. Mondtam is a Vajdánénak, ne is számítson arra, mert az úgyse lehet az övé. Azok majd csak hazajönnek.

— Akkor is: az én fiamnak több jogosultsága lenne hozzá, — szólt közbe a szelíd Dolgosné — ott már három gyerek van és csak egy szobájuk. De én sose gondoltam volna' arra, hogy szegényt háborgassuk... De már így persze...

A szőke fiatalasszony is megszólalt: — Az én kishugom két éve meny-asszony. Szeretnének ők is megesküdni végre. Anyáméknál így is nagyon szűken vannak. — Hirtelen elhallgatott. Maga elé nézett, gondolkozott. Aztán, kissé sündörögve, mintha maga előtt is restelné, megfordult, visszaindult, föl a lépcsőn. Kalapért ment, kabátért. Hátha meg tudná előzni Vajdánét. A hűgára gondolt...

A többiek utána néztek, a gömbölyű kis szabóné nagyot sóhajtott:

— Így van ez, lássák. Ezért élt ez az öregasszony esztendők óta családi kávé. Na, menjünk...

Megfordult és újra kezébe fogta a sarokba támasztott seprőt. Hozzáfogott konyhája előtt a kis feljáró kövezetét seperi.

REGGELTŐL ESTIG

*Mint a hajnali Nap, a Szeretet úgy néz,
harmatos utakon szeme végigpásztáz,
hóbortod előle hiába is vágta,
hátadra piritja a Teremtés fényét.*

*Felhág a zenitre, úgy kerül elébed,
estére omló vér, gordonkázó jóság
s nem maradszhat soká csatangoló jóság,
a Teremtés bűja ha szivedbe réved.*

A TIGRIS

*Puha mancsán imbolyogva
hullámszik az ember foglya,
hunyor szeme álmos téboly,
mintha űrben imbolyogna.*

*Sandán mered rá a rácsra,
nem hisz benne, nem is látja,
istene az ember nem lesz,
mig ugrásra feszül vágya.*

*Mégis — réme kis vadaknak —
rabja szelíd akaratnak,
— a gyerekek körülállják —
élőkebe már nem haraphat.*

*Nyugszik hát ez akaratban,
cicamódra, nem vadabban,
csak szőrnyeteg szive tikkad
s átmodozik szakadatlan.*

Tóth Ferenc